

یادداشت

آتش‌بس در غزه و چند نکته قابل تأمل

مرتضی شربیانی؛ سرانجام و پس از کش‌وقوس‌های فراوان توافق‌نامه آتش‌بس بین طرف‌های اصلی جنگ غزه یعنی جنبش حماس و دولت راست‌گرای اسرائیل اجرایی شد. طبق آنچه تاکنون مشخص شده، محورهای اصلی توافق برقراری آتش‌بس، تبادل زندانیان و عقب‌نشینی اسرائیل از نوار غزه و ارسال کمک‌های حیاتی به مردم غزه است که البته اسامی دقیق زندانیان موجود در فهرست تبادل و همچنین میزان عقب‌نشینی اسرائیل از نوار غزه همچنان در ابهام است و به نظر می‌رسد با تداوم آتش‌بس، دو طرف درخصوص این موارد نیز تصمیمات نهایی را اتخاذ خواهند کرد. طبق آنچه اعلام شده در مرحله اول آتش‌بس که شش هفته به طول خواهد انجامید، ۳۳ زندانی اسرائیلی در برابر ۱۸۹۰ اسیر فلسطینی آزاد خواهند شد. در این شرایط و با توجه به توقف این نبرد مهم و به شدت خون‌بار و با نگاهی کلی به روند جنگ در ۱۵ ماه بر چه نکات مهمی می‌توان تأکید و تمرکز کرد؟ به نظر می‌رسد اصلی‌ترین مواردی که در تحلیل روند ۱۵ماهه جنگ می‌توان بر آنها تأکید کرد عبارت‌اند از:

۱-هم‌اکنون می‌توان با قاطعیت از برنامه‌ریزی دقیق و به شدت خلاقانه حماس برای حمله ۷ اکتبر و چگونگی روبه‌روشدن با تبعات آن سخن گفت. البته روشن است که واکنش اسرائیل به حمله ۷ اکتبر تبعات انسانی سببمانگی برای مردم بی‌دفاع نوار غزه داشت، اما مگر سایر نهضت‌های آزادی‌بخش کمتر از این خونین بوده؟ مگر درگیری مردم فرانسه، یوگسلاوی یا یونان با اشغالگران نازی کم‌تلفات بود؟ یا نبرد مردم ویتنام، الجزایر یا هند در برابر استعمارگران اروپایی. به سه‌طور کلی درگیری مردم سرزمین‌های تحت اشغال با اشغالگران به دلیل تفاوت در توازن قوای بین دو طرف همیشه خونین بوده و مبارزه مردم فلسطین با اشغالگران صهیونیست هم تافته جداافتاده‌ای نیست. رهبران حماس بی‌تردید از میزان بی‌رحمی اسرائیل در فرای حمله ۷ اکتبر باخبر بودند، اما جهت حفظ جایگاه انسانی مردم فلسطین نمی‌توانستند مبارزه با اشغالگران را متوقف کنند چراکه سرکوب فلسطینیان و رفتار بی‌حمیت دولت‌های عربی در زمینه صلح با اسرائیل، عملا این مردم را به گروهی فراموش‌شده تبدیل کرده بود. لذا حماس برنامه‌ریزی کرده بود که بعد از حمله به جنوب اسرائیل و به اسارت گرفتن شهروندان اسرائیلی، تنها باید به فکر بقا بود و دیدیم که اسرائیل پس از ۱۵ ماه جنگ بی‌رحمانه نتوانست بیشتر از شش نفر از اسرای خود را آزاد کند و به احتمال زیاد بیش از ۳۰ نفر از آنان در خلال حملات به دست ارتش اسرائیل کشته شده‌اند. اما با وجود اعلام آزادی اسرا و نابودی حماس به عنوان هدف اعلام‌شده اسرائیل از آغاز جنگ، امروز و پس از ۱۵ ماه، نه تنها طرف معامله آمریکا و اسرائیل، حماس است، بلکه می‌توان انتظار داشت که با تداوم آتش‌بس و آزادی اسرای فلسطینی بر نفوذ و قدرت حماس افزوده شده و بیره نیست که در آینده این گروه سیاسی – نظامی نقشی مهم‌تر به عنوان نماینده مردم فلسطین بر عهده بگیرد.

۲- برعکس حماس فرایند جنگ نشان داد ایران و مهم‌ترین متحد آن حزب‌الله لبنان هیچ‌گونه اطلاع یا حتی تحلیلی از احتمال حمله حماس نداشتند و پس از این حمله، غافلگیر شده و با انجام اقداماتی برخاطره، ضربات سختی را تحمل کردند. حزب‌الله که سابقه دو بار درگیری موفق و پیروزمندانه با اسرائیل را داشت، بر اثر تبعات جنگ تقریبا تمام کادر فرماندهی و بخش قابل توجهی از تجهیزات خود را از دست داد. حزب‌الله تلاش کرد عملیاتی ایجابی و محدودی را در مرزهای شمالی اسرائیل طراحی و اجرا کند، با این امید که این عملیات محدود، منجر به جنگ گسترده نشود، اندکی از فشار واردآمده بر جنبش حماس را تعدیل خواهد کرد. اما به صورتی شگفت‌آور حزب‌الله علاطی را برای مقابله احتمالی با حملات گسترده‌تر اسرائیل آماده نکرده بود و ظاهرا این جنبش سیاسی و نظامی باتجربه انتظار داشتی اسرائیل در پاسخ به حزب‌الله فقط به جنگی محدود اکتفا کند و وقتی نیروهای اسرائیلی با تمام قوا به لبنان حمله برد، حزب‌الله با سرعتی شگفت‌آور بخش قابل توجهی از سرمایه‌های انسانی و لجستیکی خود را از دست داد، ضمن اینکه حملات اسرائیل خسارت‌های گسترده‌ای را به زیرساخت‌های اقتصادی محدود لبنان وارد کرد و این مسئله بیش از پیش به جایگاه حزب‌الله در افکار عمومی لبنان آسیب وارد کرد. در واقع برعکس حماس که با رعایت دقیق اصول حفاظتی و اشراف اطلاعاتی موفق شد ساختار نظامی خود را در منطقه محدودی همچون غزه تا زمان آتش‌بس محفوظ نگذارد.

۳- هرچند درخصوص شکنندگی آتش‌بس و احتمال نقض آن سخنان زیادی گفته می‌شود اما به نظر نمی‌رسد خطری جدی روند این آتش‌بس را تهدید کند. نگاهی مختصر به مفاد اعلام‌شده قرارداد آتش‌بس نشان می‌دهد که این قرارداد همان سازوکاری است که تقریبا هشت ماه پیش و در ابتدای تابستان امسال توسط بایدن پیشنهاد شد و پس از برگزاری مذاکرات مفصل بین حماس و دولت اسرائیل، با مخالفت نتانیاهو مواجه شد. حال بذیرفتن همان سازوکار بعد از تاخیری هشت‌ماهه و با وساطت همان طرف‌های قبلی، نشان می‌دهد که طی این مدت اسرائیل نیز همچون آمریکا به پیبودگی جنگ پی برده و مجبور شده پای میز مذاکره، شرایط آتش‌بس را بپذیرد. در واقع می‌توان گفت شرایط آتش‌بس فعلی حداکثر چیزی است که اسرائیل توان رسیدن به آن را دارد و این در حالی است که عدم موفقیت اسرائیل در نابودی حماس و آزادی زندانیان فلسطینی فی‌نفسه موفقیتی بزرگ برای حماس به شمار می‌رود و این جنبش از ابتدا شرایط مزبور را مطابق منافع خود دیده و آن را پذیرفته بود. لذا عملا انگیزه‌ای برای نقض توافقی وجود ندارد و در صورت نقض توافق متن دیگری برای ادامه راه قابل تصور نیست. بنابراین علی‌رغم بدبینی‌های موجود و با وجود اینکه پیشرفت آتش‌بس برای آینده سیاسی نتانیاهو و دولت افراطی او نتایج مثبتی در بر ندارد اما می‌توان پیش‌بینی کرد که حتی در صورت بروز تنش و دست‌انداز در مسیر آتش‌بس، فرایندهای جایگزین تفاوت مهمی با طرح فعلی نداشته باشد و قابل پیش‌بینی است که حداقل طی شش هفته آینده در مرحله نخست آتش‌بس در چارچوب فعلی یا چارچوبی مشابه با آن به انجام برسد.

۴- اما درخصوص آینده بحران دریای فلسطین در پرتو تحولات پس از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ باید گفت که با وجود امیدواری‌های اولیه، چشم‌انداز حل بحران هنوز روشن نیست و تحقق صلح تا میزان زیادی به اقدامات آتی رهبران اسرائیل و نوع رویکرد آنان در زمینه شیوه حل مناقشه با فلسطینیان برمی‌گردد. در یک تحلیل واقع‌بینانه می‌توان گفت که با توجه به اتفاقات و تجربیات ۱۵ ماه گذشته، احیای طرح‌هایی همچون معامله ابراهیم که در عمل مردم فلسطینی را از معادلات بحران حذف می‌کند، منطقی نیست، چراکه از یک طرف شیوه عمل اسرائیل در نوار غزه، نفرت از این رژیم را در میان اعراب به میزان قابل توجهی بالا برده و از طرف دیگر تجربه ۷ اکتبر ثابت کرده که حتی در صورت پیشرفت طرح صلح، نارضایتی مردم و تحقیر فلسطین، همچون یک بمب ساعتی در برابر امنیت اسرائیل و طرف‌های دیگر مناقشه، عمل خواهد کرد.

^[1] ۷ اکتبر ۲۰۲۳

^[2] ۳ صفحه

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای از نمایشگاه «پیشگامان پیشرفت، رویداد ملی توانمندی‌ها و دستاوردهای بخش خصوصی» بازدید کردند

تأکید رهبر انقلاب بر میدان‌دادن به بخش خصوصی

اطلاع مردم از جزئیات این دستاوردها را لازم دانستند. در همین راستا عضو دفتر حفظ و نشر آثار رهبر انقلاب روایتی از بازدید حضرت آیت‌الله خامنه‌ای از نمایشگاه توانمندی‌های بخش خصوصی ارائه کرد. مهدی فضائی در حساب کاربری خود در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «ساعتی پس از استقرار رسمی ترامپ در کاخ سفید و اظهارات قلدرمآبانه وی، رهبر انقلاب امروز به مدت بیش از ۱۲۰ دقیقه از نمایشگاه پیشگامان پیشرفت بازدید و برای بن‌بست‌شکنی با محوریت بخش خصوصی تأکید کردند»و لازم به توضیح است که امروز «چهارشنبه ۳ بهمن‌ماه» نیز جمعی از تولیدکنندگان و فعالان بخش خصوصی با حضور در حسینیه امام خمینی(ره) با رهبر انقلاب اسلامی دیدار می‌کنند و تعدادی از فعالان اقتصادی بخش خصوصی نیز در این برنامه به ارائه دیدگاه و نظرات خود خواهند پرداخت.

گزارشی از ماجرای نفی و پذیرش تعامل میان مثلث تهران، ژنو و واشنگتن؛ آیا ایران و آمریکا در نهایت گفت‌وگو خواهند کرد؟

بیم و امیدهای مذاکره

هرچند او هم درباره امکان مذاکره ایران و آمریکا، معتقد است: «مذاکره مستقیم با آمریکا بستگی به نظرات رهبر انقلاب دارد». او همچنین گفته: «آنچه تاکنون از سخنان رهبری می‌فهمیم، این است که ایشان مذاکره با آمریکا را مفید نمی‌دانند. اگر قرار است در زمینه برجام مذاکره شود که آمریکا از برجام خارج شده و طرف ما برای مذاکره نیست، رفع تحریم‌ها هم به مذاکره نیاز ندارد و راه آن خنثی‌کردن و دوزدن تحریم‌هاست، دیگر چه امتیازی را می‌خواهیم بدهیم تا آمریکا تحریم‌ها را رفع کند؟ مسائل موشکی ما هم اصلا قابل مذاکره نیست و ما نمی‌توانیم توانمندی دفاعی و قدرت بازدارندگی خود را به مذاکره بگذاریم.» اما به قول حجت‌الاسلام سیدمحمدعلی ابطیحی «در دوران ترامپ دیپلماسی سنتی جواب نمی‌دهد».

او در شبکه ایکس نوشت: «ریاست‌جمهوری دونالد ترامپ رسماً آغاز شد. ترامپ شمشیر دو لبه است. هم می‌تواند فرصت خوبی باشد و هم خطر آفرین. در دوره ترامپ میدان و مذاکره و دیپلماسی بیشتر از همیشه به کمک یکدیگر نیاز دارند. خدا کند که به نفع مردم ایران تحریم‌ها کاهش پیدا کند و دیپلماسی ما بتواند این دوران را به جای تهدید به فرصت تبدیل کند. در دوران ترامپ دیپلماسی سنتی جواب نمی‌دهد».

مهم‌ترین مؤلفه‌ها در روند مذاکرات احتمالی ایران و آمریکا

بنابراین اگر بخواهیم به مهم‌ترین مؤلفه‌ها در روند مذاکرات احتمالی ایران و آمریکا اشاره کنیم، نمی‌توانیم از نقش اروپا چشم‌پوشی کنیم، زیرا ایران تمایل دارد از تحریم‌های مربوط به برنامه هسته‌ای خود خلاص شود و به‌این‌ترتیب می‌تواند هم به‌طور کامل از برنامه‌های هسته‌ای خود بهره‌بربرد، هم از تحریم‌های ناعدالانه که اقتصاد و معیشت مردم را به گروگان گرفته‌اند، رهایی یابد. از طرفی این تحریم‌ها به صورت یک جانبه از سوی آمریکا اعمال شده و از طرفی پرونده هسته‌ای بهانه اصلی این تحریم‌هاست که آمریکا با خروج از برجام توافق جامع قبلی را به محاق برد. به‌ویژه آنکه ایران خسارت‌های مالی بسیاری از جانب تحریم‌های آمریکا متحمل شده و خواستار این است تا آمریکا خسارت ناشی از خروج از توافقی هسته‌ای (برجام) را رفع کند، اما اگر ایران می‌خواهد تحریم‌های اقتصادی لغو شوند، باید با اروپا هم مذاکرات موقفی داشته باشد. از طرفی قراردادشن زیر سایه تهدید به «فعال‌شدن مکانیسم ماشه» هم روند اعتمادسازی را برای ایران کند کرده است. بنابراین تعیین مکانیسم‌های شفاف و مشاهده‌پذیر برای راستی‌آزمایی تعهدات هر دو طرف «ایران و اروپا و در ادامه ایران و آمریکا» اهمیت بسزایی دارد.

هرچند فضای اعتمادسازی همچنان مه‌آلود است و در این فضا رادیکال‌های داخلی مخالف مذاکرات یا غربی‌ها معتقدند هیچ مذاکره‌ای مثبت و منتج به نتیجه نخواهد بود، پس باید به جنگ با غرب رفت، اما میانروهای اصلاح‌طلب و اصولگرا راه‌حل دیپلماتیک را همچنان مثمر‌تر می‌دانند.

در همین زمینه رسول منتجب‌نیا به خبر آنلاین گفته «ماهیت فکری و شخصیتی ترامپ این است که به دنبال جنگ نیست، بلکه می‌خواهد برای خود اعتبار بخرد. همه نگاه او متمرکز بر منافع ملی آمریکا با رویکرد سیاسی و اقتصادی است. او بارها نیز اعلام کرده علاقه‌ای به جنگ با ایران ندارد. اما در همین فضا باید به این موضوع دقت کنیم که برخی به دنبال تحریک ترامپ هستند. حتی برخی شبکه‌های فارسی‌زبان از جمله اینترنشنال در تلاش‌اند که از طریق برنامه‌های جهت‌دار بر طبل جنگ و درگیری و حمله به ایران بکوبند. گروهی در آمریکا و اروپا حضور دارند که موافق با مذاکره و امثالهم نیستند، بلکه می‌خواهند همراه با اسرائیل علیه ایران متوسل به جنگ شوند. باوجوداین من معتقدم خود ترامپ چنین عقیده‌ای ندارد».

دوگانه فشار حداکثری و مذاکره

از طرفی هم واکنش ترامپ و تیم سیاست خارجی‌اش

خبر

رهبر انقلاب در دیدار دست‌اندرکاران کنگره شهدای کاشان:

سلام بنده را به مردم عزیز کاشان برسانید

چهارشنبه هفته گذشته (۲۶ دی ۱۴۰۳) دست‌اندرکاران کنگره شهدای کاشان با رهبر انقلاب اسلامی دیدار کردند. به گزارش ایسنا، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای ضمن درخواست از حضار این دیدار برای رساندن سلام ایشان به مردم کاشان، فرمودند: «ما کاشان را همیشه از دیرزمان چه به خاطر علمایش، چه به خاطر شهدایش، چه به خاطر کارهای هنری‌اش به چشم یک منطقه برجسته شناخته‌ایم و دیده‌ایم». مشروح بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اعضای کنگره شهدای کاشان، پنجشنبه ۴ بهمن ۱۴۰۳ در مصلای کاشان منتشر خواهد شد.

معاون عملیات نیروی زمینی ارتش تشریح کرد:

دستاوردهای رزمایش امنیتی تهاجمی و متحرک نزاجا

امیر سرتیپ چشک، گفت: رزمایش دوروزه امنیتی تهاجمی و متحرک نیروی زمینی ارتش در منطقه عمومی شمال شرق کشور با دستیابی به اهداف و برنامه‌های از پیش تعیین‌شده پایان یافت. به گزارش ایسنا، امیر سرتیپ کریم چشک، معاون عملیات نیروی زمینی ارتش، اظهار کرد: رزمایش دوروزه امنیتی تهاجمی و متحرک نیروی زمینی ارتش در منطقه عمومی شمال شرق کشور که با حضور یگان‌های نیروی مخصوص واکنش سریع تیپ ۶۵ نوهد نزاجا، توپخانه، زرهی، هوانیروز، پهپاد، جنگال، گروه موشکی و دیگر یگان‌های پشتیبانی‌کننده برگزار شد، با دستیابی به اهداف و برنامه‌های از پیش تعیین‌شده پایان یافت. او افزود:

در این رزمایش به‌عنوان نخستین رزمایش کاملاً متحرک در سطح نیروی زمینی ارتش، همه سناریوها به صورت کاملاً آفندی، سریالی و به منظور شبیه‌سازی حداکثری با شرایط رزم در میدان نبرد واقعی، در کمترین زمان ممکن، طراحی و اجرا شدند. امیر سرتیپ چشک ادامه داد: همچنین در این رزمایش دوروزه از برخی از روزآمدترین و جدیدترین ادوات، تجهیزات، تسلیحات و جنگ‌افزارهای تولید و انبوه‌سازی‌شده به دست متخصصان و پژوهشگران نیروی زمینی ارتش و صنایع داخلی کشور مورد تست و ارزیابی میدانی قرار گرفت. معاون عملیات نیروی زمینی ارتش ارزیابی میدانی توانمندی‌های دفاعی و رزمی این نیرو را ازجمله اهداف این رزمایش برشمرد و تأکید کرد: رونمایی از موشک‌های «فجر ۵» با برد بیش از ۱۱۰ کیلومتر، مداومت پروازی انواع پهپادهای شناسایی، انهدامی، رزمی و مراقبتی، انهدام کامل اهداف و استحکامات به وسیله انواع بمب‌های دقیق‌وزن «قائم» و موشک‌های نقطه‌زن «الماس» و نهایتاً توسعه و ارزیابی عملکرد سامانه یکپارچه مقابله با ریزپرنده‌های دشمن، ازجمله مواردی بودند که در این رزمایش، مورد تست و ارزیابی میدانی قرار گرفتند. امیر سرتیپ چشک با اشاره به نقش عناصر و نیروهای متخصص این نیرو در تحقق اهداف این رزمایش، تصریح کرد: همه نیروهای انسانی حاضر در رزمایش امنیتی تهاجمی متحرک نیروی زمینی، با تسلط، قدرت و مهارت، ضمن هماهنگی و همکاری دقیق با دیگر نیروها و عناصر شرکت‌کننده، ضمن انجام وظایف محوله و باور به توانمندی‌های کم‌نظیر خود، به بهترین وجه، به ایفای نقش در این رزمایش امنیتی و ضدتروریستی پرداختند. معاون عملیات نیروی زمینی ارتش در پایان خاطرنشان کرد: ارتقای مداوم و بهبود وضعیت آفندی و پدافندی از طریق بهره‌گیری از انواع تجهیزات و تسلیحات روزآمد، دوزن، نقطه‌زن، هوشمند و شبکه‌محور، نیروی زمینی، ارتقای بُرد موشک‌های هوشمند ضربه و دقیق‌زن بالگردی، به‌کارگیری انواع ریزپرنده‌های مهاجم و تست اولین سیستم یکپارچه مقابله با ریزپرنده‌های دشمن، ازجمله دستاوردهایی بودند که در این رزمایش دوروزه به دست آمد.

^[1] ۷ اکتبر ۲۰۲۳

^[2] ۳ صفحه